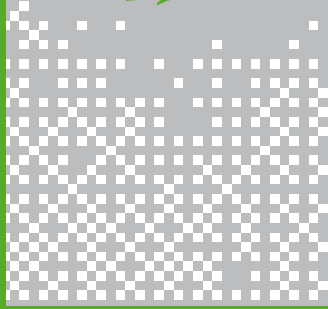


بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



محتوای این راهنمای نامۀ شماره ۱۱۵۷ مورخ ۱۳۹۰/۱/۱۵
دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی
در پاسخ به درخواست ۱۰۱/۱/۳۴۶۵۹ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۹
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی اعتبار بخشی شده است.

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا

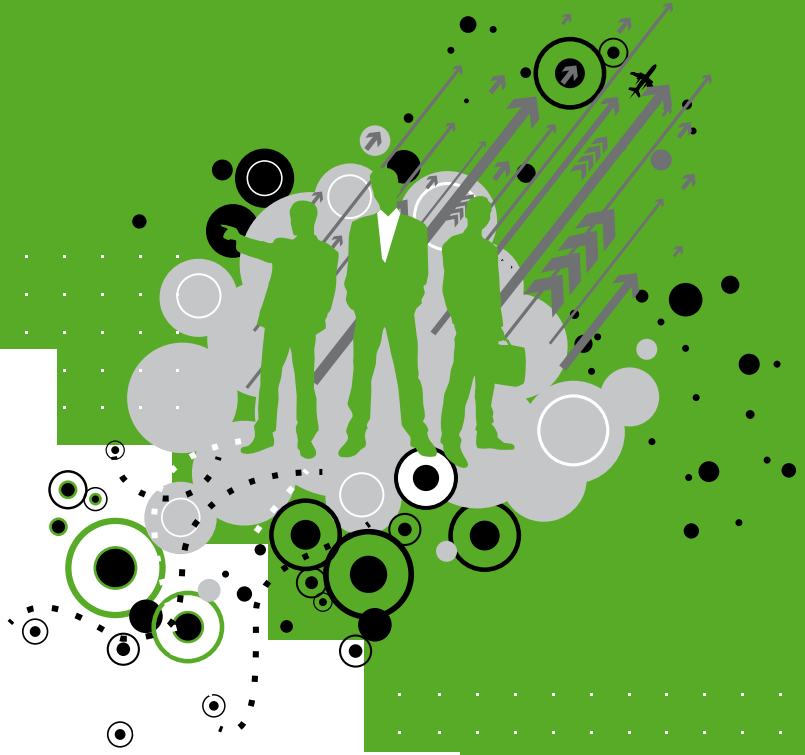
ویرایش اول

راهنمای تولید کتاب‌های آموزشی برای
ناشران، نویسندگان و معلمان مؤلف

۳

راهنمای تولید کتاب‌های
آموزشی جغرافیا (در دوره‌ی راهنمایی)

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک آموزشی
زمستان ۱۳۸۹



فہرست مطالب

| | |
|----|---|
| ۶ | ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا در دوره راهنمایی |
| ۷ | انواع کتاب‌های آموزشی جغرافیا |
| ۸ | اهداف و ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا |
| ۸ | ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های آموزشی جغرافی |
| ۹ | ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی تکمیلی جغرافیا به منظور دانش‌افزایی دانش‌آموزان |
| ۹ | ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا به منظور دانش‌افزایی و کتاب‌های مهارتی و روشی برای معلمان و کارشناسان |
| ۱۰ | ویژگی‌های کتاب‌های آموزش جغرافیا برای کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان |
| ۱۱ | ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا برای تمرین، به منظور تقویت و آموزش جبرانی یادگیری دانش‌آموزان |
| ۱۳ | نیازهای آموزشی در حوزه تألیف جغرافیا |
| ۱۳ | سال اول دوره راهنمایی تحصیلی |
| ۱۴ | سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی (حوزه جغرافیا) |
| ۱۵ | سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی (حوزه جغرافیا) |
| ۲۳ | فرم ارزشیابی کتاب‌های دانش‌افزایی، مهارتی و روشی برای معلمان و کارشناسان |
| ۲۴ | جدول شاخص‌های عمومی |
| ۲۵ | جدول شاخص‌های اختصاصی |
| ۲۷ | فرم نتیجه ارزشیابی |
| ۲۸ | فرم ارزشیابی کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان در دوره آموزش عمومی |
| ۲۹ | جدول شاخص‌های عمومی |
| ۳۱ | جدول شاخص‌های اختصاصی |
| ۳۲ | فرم نتیجه ارزشیابی |
| ۳۳ | فرم ارزشیابی کتاب‌های تمرین به منظور تقویت و آموزش جبرانی یادگیری دانش‌آموزان در دوره آموزش عمومی |
| ۳۴ | جدول شاخص‌های عمومی |
| ۳۶ | جدول شاخص‌های اختصاصی |
| ۳۷ | فرم نتیجه ارزشیابی |

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا در دوره راهنمایی

کتاب‌های درسی، همواره برای مؤلفان، مترجمان و ناشران انگیزه بخش بوده‌اند و آنان با مقاصد متفاوت، به تألیف، ترجمه و نشر کتاب‌های مرتبط با کتاب‌های درسی روی آورده‌اند. مهم‌ترین و مؤثرترین این انگیزه‌ها عبارت‌اند از: کمک به دانش‌آموزان برای یادگیری راحت‌تر و مؤثرتر، ارائه شیوه‌های جدید آموزشی، ارائه یافته‌های جدید علمی در قالب کتاب‌های آموزشی، و غنی‌سازی برنامه‌های درسی. آن دسته از کتاب‌های آموزشی نیز که در محدوده علم جغرافیا نشر یافته‌اند، از این قاعده جدا نیستند.

کتاب‌های جغرافیا چه درسی باشند و چه غیردرسی، برحسب ماهیت خاص خود، گستردگی چشمگیری دارند. این گستردگی گاه به حدی است که شناسایی این کتاب‌ها را از سایر کتاب‌های علوم و یا حتی کتاب‌های معلومات عمومی دشوار می‌سازد. اما از آن‌جا که هدف این نوشته، ارائه ویژگی‌های کتاب‌های آموزش جغرافیاست، محدوده این کتاب‌ها را رابطه مستقیم یا غیرمستقیم آن‌ها با کتاب‌های درسی رسمی مدرسه‌ها (کتاب‌های درسی دوره‌های ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) مشخص می‌سازد.

این نوشته بر ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی مناسب برای دوره راهنمایی تحصیلی تأکید دارد؛ هر چند بعضی از این ویژگی‌ها با ویژگی‌های کتاب‌های دوره‌های ابتدایی و متوسطه نیز هم‌خوانی دارند.

انواع کتاب‌های آموزشی جغرافیا

منظور از کتاب‌های آموزشی جغرافیا در این نوشته، کتاب‌های کمک درسی و کمک آموزشی هستند؛ گرچه کتاب‌های درسی نیز جزو کتاب‌های آموزشی محسوب می‌شوند. کتاب‌های آموزشی جغرافیا خود به دو دسته کمک درسی و کمک آموزشی تقسیم می‌شوند:

الف) انواع کتاب‌های کمک آموزشی جغرافیا

۱. **کتاب‌های تکمیلی دانش‌افزایی برای دانش‌آموزان:** این نوع از کتاب‌ها در دایره وسیع‌تری نسبت به کتاب‌های درسی، به علم جغرافیا می‌پردازند تا دانش‌آموزان علاقه‌مند به مباحث گسترده‌تر بتوانند، نیازها و کنجکاو‌های خود را درباره مسائل جغرافیای جهان امروز برطرف کنند.

۲. **کتاب‌های دانش‌افزایی، مهارتی و روشی برای معلمان و کارشناسان:** که در آن‌ها، موضوع‌های زیر به تنهایی یا به شکل مجموعه، ارائه شده‌اند:

- ارائه اطلاعات تکمیلی برای گسترش دانش جغرافیا معلمان و کارشناسان.
- ارائه مهارت‌های جغرافیا و تمرین آن‌ها برای افزایش توانایی‌های تدریس معلمان و توجه به این مهارت‌ها برای کارشناسان.
- ارائه یافته‌های جدید در زمینه آموزش جغرافیا در کشورهای گوناگون جهان و چگونگی تبادل تجربیات و اطلاعات و روش‌های برنامه‌ریزی درسی، برای کارشناسان برنامه‌ریز درسی جغرافیا.

ب) کتاب‌های کمک درسی جغرافیا:

۱. **کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان:** که در آن‌ها فعالیت‌هایی به منظور گسترش یادگیری بهتر، عمیق‌تر و طولانی‌تر مهارت‌ها و یادداشت جغرافیا دانش‌آموزان گنجانده شده است.

۲. **کتاب‌های تمرین برای تقویت و آموزش جبرانی یادگیری دانش‌آموزان:** که موضوعات کتاب‌های درسی را با گسترش بیشتری توضیح می‌دهند و در بعضی موارد نیز، تمرین‌ها و فعالیت‌های درج شده در کتاب‌های درسی را حل می‌کنند و راه‌های انجام فعالیت‌ها و نحوه دست‌یابی به نتایج کار را، به طور روشن توضیح می‌دهند.

۳. **مجموعه سؤالات:** که در آن‌ها نمونه‌هایی از سؤالات امتحانی و ورودی دانشگاه‌ها در سطوح مختلف به لحاظ سختی دسته‌بندی شده است.

اهداف و ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا

الف) اهداف کتاب‌های آموزشی جغرافیا

هم‌چنان که در معرفی انواع کتاب‌های آموزشی جغرافیا مطرح شد، این کتاب‌ها هدف‌های متنوعی دارند که گاه در برخی از کتاب‌ها به شکل ترکیبی آمده‌اند. اما روی هم رفته، هدف‌های یاد شده را می‌توان به سه هدف عمده تقسیم کرد:

- کمک به دانش‌آموزان برای یادگیری عمیق‌تر و مؤثرتر مفاهیم و مهارت‌های جغرافیایی.
- کمک به معلمان و برنامه‌ریزان (کارشناسان) برای بهبود تدریس و یا آگاهی از دستاوردهای نوین آموزشی و بهره‌گیری از آن‌ها در تدوین برنامه‌های تازهٔ درسی و تجدیدنظر در برنامه‌ها.
- جبران کاستی‌های برنامه‌های درسی جغرافیا به جهت کمبود فضای کتاب‌های درسی.

ب) ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا

کتاب‌های آموزشی جغرافیا یک سلسله ویژگی‌های عمومی و مجموعه‌ای از ویژگی‌های اختصاصی دارند. ویژگی‌های عمومی آن‌ها که در همهٔ کتاب‌ها مشترک‌اند، عبارت‌اند از:

- مخاطب‌شناسی؛
 - ساختار فیزیکی و کیفیت چاپ کتاب؛
 - زبان و بیان کتاب؛
 - استفاده از شکل و تصویر برای انتقال مفاهیم، پیام‌ها و پرورش مهارت‌ها؛
 - کیفیت مناسب (سازماندهی محتوا).
- چون ویژگی‌های عمومی کتاب‌های آموزشی در همهٔ شاخه‌های علوم، مشترک‌اند، از توضیح بیش‌تر دربارهٔ آن‌ها خودداری و علاقه‌مندان را به مطالعهٔ این موارد در یکی از کتابچه‌های قبلی این مجموعه، با عنوان «ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی»، دعوت می‌کنیم.

ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های آموزشی جغرافیا

مؤلفان، مترجمان و ناشران کتاب‌های آموزشی جغرافیا، قبل از هر نکته‌ای باید هدف‌های کلی آموزش جغرافیا را در دوره‌های متعدد تحصیلی در نظر داشته باشند. از آن‌جا که این نوشته بیشتر دربارهٔ کتاب‌های آموزشی دورهٔ راهنمایی است، برای کمک بیشتر به گروه‌های یاد شده، هدف‌های مذکور را یادآوری می‌کنیم. بیان این هدف‌ها به خاطر رعایت آن‌ها در کتاب‌های آموزشی جغرافیا و حرکت نسبی (نه مطلق) در چارچوب‌های هدف‌های تعیین شده

است. مسلم است که مؤلفان و مترجمان کتاب‌های آموزشی نیاز دارند از این هدف‌ها اطلاع پیدا کنند، اما مجبور نیستند خود را در چارچوب این هدف‌ها محدود سازند. زیرا توجه صرف به آموزش جغرافیا در محدوده این اهداف، آنان را از نوآوری و ارائه اندیشه‌ها و تجربه‌های تازه باز می‌دارد.

هدف‌های کلی آموزش جغرافیا در دوره راهنمایی تحصیلی را می‌توان به سه حیطة شناختی (دانش)، مهارتی و نگرشی تقسیم کرد.

ویژگی‌های کتاب‌های آموزش تکمیلی جغرافیا به منظور دانش‌افزایی دانش‌آموزان

۱. اطلاعات و واقعیت‌های جغرافیا را هدف‌دار ارائه می‌کنند و از پراکندگی اطلاعات می‌پرهیزند.
۲. در مخاطبان شگفتی و نشاط برمی‌انگیزند و به کنجکاوی‌های آنان پاسخ می‌دهند.
۳. به نیازهای دانش‌آموزان توجه دارند.
۴. به رشد و توسعه علمی مخاطبان کمک می‌کنند.
۵. تعمیم‌ها، مفاهیم و واقعیت‌ها را به شکل مستدل انتقال می‌دهند.
۶. به منظور افزایش گیرایی مطالب برای مخاطبان، در صورت امکان آن‌ها را در قالب‌های متنوعی مانند داستان، شعر، نمایشنامه، گفت‌وگو، مصاحبه و گزارش، به شکل ساده یا ترکیبی ارائه می‌کنند.
۷. برای ارائه مطالب علمی نوآوری دارند.
۸. برای انتقال سریع‌تر و مؤثرتر مطالب به مخاطبان از تصویر، نمودار و نقشه جغرافیا بهره می‌گیرند.
۹. علاقه مخاطبان به مطالعه بیشتر پیرامون موضوع یا موضوع‌های مطرح شده را تقویت می‌کنند.
۱۰. به معرفی منابع تالیفی یا ترجمه کتاب و معرفی منابعی برای مطالعه بیشتر می‌پردازند.

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا به منظور دانش‌افزایی و کتاب‌های مهارتی و روشی برای معلمان و کارشناسان

۱. حاوی اطلاعات نوین جغرافیا برای گسترش دانش جغرافیا معلمان و کارشناسان هستند.

۲. اطلاعات خود را با روش‌های تازه و جذاب بیان می‌کنند.
۳. حاوی مهارت‌های نوین جغرافیا و تمرین‌های مربوط به آن‌ها، برای افزایش مهارت‌های حرفه‌ای تدریس جغرافیا در کلاس درس و طرح در کتاب‌های جدیدالتألیف و برنامه‌های آموزشی جغرافیا از طریق کارشناسان هستند.
۴. یافته‌های جدید روشی در تدریس جغرافیا در کشورهای گوناگون جهان را، برای مقایسه تطبیقی آن‌ها با ایران، ارائه می‌کنند.
۵. یافته‌های جدید روشی در برنامه‌ریزی درس جغرافیا، را با ذکر نمونه‌هایی از کشورهای گوناگون جهان، برای مقایسه تطبیقی آن‌ها با ایران، ارائه می‌کنند.
۶. حاوی مهارت‌ها و تمرین‌های منطقی و قابل انطباق با کلاس‌های درس جغرافیای مدرسه‌ها و یا کتاب‌های درسی کشور هستند.
۷. توانمندی‌های معلمان را در زمینه طراحی فعالیت‌های کلاسی برای دانش‌آموزان، افزایش می‌دهند.
۸. موضوع‌های درسی آن‌ها با مسائل جامعه امروز، زندگی روزمره دانش‌آموزان و فناوری روز، در هم تنیده است.
۹. برنامه‌های درسی جغرافیا را برای معلمان تشریح، تفسیر و تبیین می‌کنند.
۱۰. با نیازهای حرفه‌ای معلمان جغرافیا در دوره تحصیلی مربوط و نیازهای برنامه‌ریزان درسی، ارتباط دارند.

ویژگی‌های کتاب‌های آموزش جغرافیا برای کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان

۱. فرصت شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان در مهارت‌های جغرافیا را به وجود می‌آورند.
۲. فرصت کاربرد یافته‌های علم جغرافیا را در زندگی روزمره و مسائل اجتماعی دانش‌آموز فراهم می‌کنند.
۳. آموخته‌های دانش‌آموزان را در ارتباط با مطالب کتاب درسی و برنامه درسی، تعمیق می‌بخشند.
۴. مهارت‌های جغرافیا مرتبط با کتاب‌های درسی و دانش جغرافیا را پرورش می‌دهند.
۵. زمینه استحکام و استمرار فرایند یادگیری دانش‌آموزان را ایجاد می‌کنند.
۶. فعالیت‌های یادگیری و مهارت‌های جغرافیا متنوعی، بالاتر از کتاب درسی ارائه می‌کنند.

۷. زمینهٔ پرورش مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان را از طریق پیش‌بینی کارهای گروهی در فعالیت‌ها، ایجاد می‌کنند.

۸. فعالیت‌های علمی دانش‌آموزان را در محیط جغرافیا محل زندگی آن‌ها بسط می‌دهند.

۹. توجه مخاطبان را به شناخت و حفاظت از محیط‌زیست، از طریق فعالیت‌های سازماندهی شده، افزایش می‌دهند.

۱۰. چگونگی آموختن جغرافیا را در محیط خارج از کلاس بیاموزد.

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا برای تمرین، به منظور تقویت و آموزش جبرانی یادگیری دانش‌آموزان

۱. درس‌های مطرح شده در کتاب‌های درسی را، به منظور کمک به یادگیری دانش‌آموزان بسط می‌دهند.

۲. بر نکته‌های ارزشمند آموزشی موجود در کتاب‌های درسی تأکید می‌کنند.

۳. اطلاعات، مهارت‌ها و ارزش‌های موجود در کتاب درسی را به منظور تسریع یادگیری، طبقه‌بندی می‌کنند.

۴. از ارائه تمرین‌های تکراری و بی‌ارتباط با اهداف آموزشی جلوگیری می‌کنند و به تمرین‌های مندرج در کتاب، پاسخ می‌دهند.

۵. در ارائه فعالیت‌ها و تمرین‌های جدید، به منظور جبران کمبودهای احتمالی کتاب‌های درسی، نوآوری می‌کنند.

۶. از نمودارها، نقشه‌ها و تصویرهای جدید جغرافیا، برای انتقال مؤثرتر مطالب کتاب‌های درسی، بهره می‌گیرند.

۷. الگوهای استاندارد ارزشیابی به مخاطبان ارائه می‌کنند.

۸. از ویژگی‌های کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان بهره می‌گیرند.

۹. به جای موفقیت‌آنی و زودگذر در ارزشیابی‌ها، بر یادگیری مفاهیم، قوانین و مطالب مندرج در کتاب‌های درسی ارزش‌گذاری می‌کنند.

۱۰. خلاقیت‌های دانش‌آموزان را از طریق ارائه الگوهای مناسب یادگیری و تعامل با آنان، پرورش می‌دهند.

لازم به یادآوری است که هر یک از گروه‌های کتاب‌های آموزشی جغرافیا، می‌توانند خارج از ویژگی‌های تعیین شده، نوآوری‌های پیش‌بینی نشده‌ای داشته باشند. بدین منظور، امتیاز خاصی در ارزشیابی‌ها در نظر گرفته می‌شود. نکتهٔ مهم دیگر این است که کتاب‌های

آموزشی جغرافیا نباید خود را در چارچوب‌های تعیین‌شده برنامه‌های درسی محصور کنند، بلکه باید با نوآوری، هم به مخاطبان خود بهره‌رسانند و هم سرمشقی باشند برای برنامه‌ریزان درسی و معلمان تا برنامه‌ها و روش‌های تدریس را بهبود بخشند.

الف) هدف‌های حیطة شناختی

- گسترش آشنایی با اصول، مفاهیم، اصطلاحات و قوانین دانش جغرافیا (طبیعی و انسانی)؛
- گسترش آشنایی با ویژگی‌های نواحی متنوع جغرافیا در مقیاس‌های گوناگون؛
- گسترش آشنایی با روش‌های تحقیق در جغرافیا؛
- گسترش آشنایی با وسایل مطالعه در جغرافیا؛
- آشنایی با شیوه‌های بهره‌برداری از محیط‌زیست؛
- آشنایی با شیوه‌های حفاظت از محیط‌زیست و منابع محیطی؛
- گسترش آشنایی با خطرهای یا بلاهای محیطی؛
- تعمیق شناخت روابط متقابل بین انسان و محیط زندگی او؛
- آشنایی با مفهوم توسعه‌یافتگی و توسعه‌نیافتگی؛
- آشنایی با مطالعات کشورشناسی
- لازم به یادآوری است که هدف‌های کلی بالا، به هدف‌هایی جزئی تقسیم شده‌اند که در کتاب‌های سه‌گانه جغرافیای دوره راهنمایی به آن‌ها پرداخته شده است. البته هر یک از این هدف‌های کلی می‌تواند عنوانی برای یک کتاب آموزشی در زمینه جغرافیا باشد و توجه مؤلفان، مترجمان و ناشران ارجمند را به خود جلب کند.

ب) هدف‌های حیطة مهارتی

- گسترش مهارت‌های نقشه‌خوانی و تفسیر عکس‌های هوایی و جغرافیا؛
- گسترش توانایی استفاده از وسایل مطالعه در جغرافیا؛
- گسترش انجام تحقیق در زمینه جغرافیا؛
- کسب مهارت در تجزیه و تحلیل عوامل جغرافیا؛
- گسترش مهارت دیدن در بازدیدهای میدانی.
- چنان‌که ملاحظه می‌شود، این هدف‌ها نیز کلی هستند، اما به همین صورت نیز می‌توانند، در تولید انواع کتاب‌های آموزشی جغرافیا مؤثر باشند.

❁ (ج) هدف‌های حیطة نگرشی

- ایجاد احساس قدردانی از خالق جهان و موهبت‌های الهی؛
- تقویت حس علاقه به محیط پیرامون و سرزمین ایران؛
- تقویت حس مسئولیت نسبت به حفاظت از محیط‌زیست و منابع طبیعی؛
- اعتقاد به تأثیر عوامل جغرافیا در تصمیم‌گیری‌ها؛
- ایجاد همدردی با ملل مستضعف و حمایت از آن‌ها.
- این هدف‌ها نشان می‌دهند که برخلاف هدف‌های دو حیطة دانشی و مهارتی، دست‌یابی به آن‌ها از طریق آموزش کتاب‌های آموزشی مستقل جغرافیا امکان‌پذیر نیست و نیازمند کتاب‌هایی هستیم که تلفیقی از این هدف‌ها و هدف‌های دانشی و مهارتی را دنبال می‌کنند.

❁ نیازهای آموزشی در حوزه تألیف جغرافیا

❁ سال اول دوره راهنمایی تحصیلی

❁ (الف) موضوعات:

۱. آشنایی با پدیده‌های سطحی کره جغرافیا، شامل اقیانوس‌ها، قاره‌ها، مدارات و نصف‌النهارات مهم، خط استوا، قطبین و شکل زمین
۲. ناهمواری‌های ایران شامل فلات، جلگه و دشت
۳. خاورمیانه
۴. آب و هوای ایران و تقسیمات آن
۵. شناخت مناطق بیابانی و نیمه بیابانی ایران
۶. شناخت مناطق کوهستانی ایران
۷. شناخت مناطق ساحلی ایران

❁ (ب) مفاهیم (در ایران):

۱. بازرگانی
۲. راه‌ها و حمل و نقل
۳. کشاورزی
۴. دام‌پروری
۵. صنعت و معدن
۶. انرژی

- | | |
|----------------------|-----------------|
| ۸. شیلات | ۷. منابع آب |
| ۱۰. دریاچه‌ها | ۹. رودها |
| ۱۲. کوه‌ها | ۱۱. جنگل‌ها |
| ۱۴. بنادر و جزایر | ۱۳. جانوران |
| ۱۶. محصولات کشاورزی | ۱۵. بازارها |
| ۱۸. سوغات | ۱۷. صنایع دستی |
| ۲۰. جمعیت | ۱۹. جاهای دیدنی |
| ۲۲. ماهی و ماهی‌گیری | ۲۱. عشایر |
- تذکره: مهارت‌های دوره راهنمایی به طور یکجا در پایان این بخش ارائه خواهند شد.

❖ سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی (حوزه جغرافیا)

🌐 الف) واژه‌ها، اصطلاحات و مفاهیم:

- | | |
|--------------------------|---------------------------|
| ۲. شبه‌قاره‌های مهم جهان | ۱. شبه‌جزیره‌های مهم جهان |
| ۴. تنگه‌های مهم جهان | ۳. کانال‌های مهم جهان |
| ۶. دلتاهای مهم جهان | ۵. مجمع‌الجزایر مهم جهان |
| ۸. باد موسمی | ۷. مدارهای مهم کره زمین |
| ۱۰. استعمار | ۹. ساوان |
| ۱۲. اروپای پیر | ۱۱. اروپای جوان |
| ۱۴. آیسبرگ | ۱۳. جنگل سوزنی شکل |

🌐 ب) مکان‌ها:

- | | |
|--|-----------------------------|
| ۲. فلات آناتولی | ۱. فلات تبت |
| ۴. آسیای سبز | ۳. منطقه موسمی |
| ۶. بیابان‌های آسیا | ۵. آسیای خشک |
| ۸. بیابان‌های آفریقا (صحرای بزرگ آفریقا) | ۷. آفریقای سبز |
| ۱۰. جنگل‌های استوایی | ۹. آبشار ویکتوریا |
| ۱۲. جنگل آمازون | ۱۱. واتیکان |
| ۱۴. آمریکای لاتین | ۱۳. بنادر مهم بازرگانی جهان |

۱۵. جزایر اقیانوسیه

۱۶. قاره‌های جهان

۱۷. قطب جنوب

۱۸. اقیانوس هند

۱۹. اقیانوس اطلس

۲۰. اقیانوس آرام

۲۱. اقیانوس منجمد شمالی

🌐 (ج) موضوعات:

۱. جمعیت آسیا و جهان

۲. ادیان بزرگ جهان

۳. نژادهای جهان

۴. زبان‌های دنیا

۵. مکان‌های دیدنی جهان

۶. پوشش گیاهی جهان (تایگا، توندرا و...)

۷. بادهای آسیا

۸. رودهای مهم جهان

۹. جانوران آفریقا

۱۰. معادن مهم جهان

۱۱. آب‌وهوای مهم در جهان

۱۲. محصولات مهم (کشاورزی) قاره‌ها

۱۳. صنایع مهم در جهان

۱۴. کشف قاره آمریکا

۱۵. جانوران استرالیا

۱۶. مهاجران اروپایی

۱۷. مهاجران آفریقایی

۱۸. کارشناس قطب جنوب

۱۹. تحقیقات در قطب جنوب

تذکر: با توجه به برنامه‌ریزی درس جغرافیا به نظر می‌رسد، جایگاه کشورشناسی قدری کم‌رنگ شده است. بسیار مفید خواهد بود چنان‌چه مؤلفان، ناشران و مترجمان محترم در ارتباط با شناخت کشورها و رفع کمبود در این زمینه، به تألیف و ترجمه مطالب مربوط به کشورهای مهم جهان به صورت مستقل بپردازند.

🌟 سال سوم دوره راهنمای تحصیلی (حوزه جغرافیا)

🌐 الف) واژه‌ها، اصطلاحات و مفاهیم:

۱. فرهنگ‌ها و اطلس‌های جغرافیا

۲. مدل‌های جغرافیا

۳. فرایند فرسایش

۴. آشنایی با اصطلاحات شامل آبشار، مصب رود، فلات ساحلی، خط‌الرأس، پیچان‌رود، درهٔ ۷ شکل، درهٔ U شکل، تپهٔ ماسه‌ای و آتش‌فشان فعال، تاق‌دیس‌ها و ناودیس‌ها، شکست و گسل

- | | |
|---------------------|--|
| ۵. تکتونیک زمین | ۶. جریان گدازه، ماگما، باتولیت و لاتولیت |
| ۷. چرخه آب در طبیعت | ۸. حوضه رود، خط تقسیم آب، دبی رود |
| ۹. زیست‌بوم | ۱۰. منابع تجدیدپذیر و منابع پایان‌پذیر |
| ۱۱. پراکندگی جمعیت | ۱۲. روستای متمرکز- پراکنده |
| ۱۳. منظومه شمسی | ۱۴. سال نوری |
| ۱۵. سیارات | ۱۶. کهکشان |
| ۱۷. راه شیری | ۱۸. سحابی |
| ۱۹. ستاره قطبی | ۲۰. دب اکبر |
| ۲۱. جهت یابی | ۲۲. مختصات جغرافیا: طول و عرض جغرافیا |
| ۲۳. رصدخانه | ۲۴. حرکت انتقالی و حرکت وضعی |
| ۲۵. جزرومد | ۲۶. سال رسمی و کیسه |

🌀 (ب) موضوعات:

۱. نقشه و طرز تهیه آن، مقیاس نقشه، علائم در نقشه و انواع نقشه
۲. عکس هوایی و عکس ماهواره‌ای
۳. انواع نمودارهای جغرافیا
۴. انواع فرسایش
۵. آتشفشان‌ها
۶. زلزله
۷. عمل آب در سطح زمین
۸. آب‌های سطحی و آب‌های زیرزمینی
۹. سیل و سیلاب
۱۰. مشخصات فیزیکی دریاها (شوری آب دریا)
۱۱. حرکات آب دریا
۱۲. موج
۱۳. جزر و مد
۱۴. جریان‌های دریایی
۱۵. عوامل تأثیرگذار بر آب و هوا

تذکر مهم: قبل از عناوین موضوعات مهارتی در جغرافیای دوره راهنمایی، جا دارد توجه ناشران و مؤلفان را به تألیف و ترجمه فرهنگ‌های جغرافیا جلب کنیم. این فرهنگ‌ها در زمره کتاب‌های دانش‌افزایی هستند و خوش‌بختانه مورد استقبال فراوان نیز قرار دارند.

🌐 (ج) مهارت‌های کلی جغرافیا در دوره راهنمایی تحصیلی:

- مدل‌سازی و طرز ساخت ماکت سه‌بعدی از پدیده‌های طبیعی شامل بادنما، گرداب‌میز شن، قطب‌نما، لایه‌های رسوبی، چین‌خوردگی، فشارسنج، ساخت نقشه‌های سه‌بعدی، و کره جغرافیا.
- طرز رسم نمودارهای ستونی، منحنی، دایره‌ای، رسم جداول جغرافیایی، نقاشی از مناظر و پدیده‌های طبیعی، رسم نقشه و رسم چرخه آب در طبیعت.
- نقشه‌خوانی، تفسیر نقشه، خواندن نمودار، تفسیر نمودار، عکس‌خوانی، مقایسه عکس‌ها با یکدیگر، و تفسیر عکس.
- انجام تحقیق و چگونگی اجرای یک پروژه تحقیقاتی و تهیه پرسش‌نامه.
- تهیه آلبوم عکس‌های جغرافیایی و کلکسیون سنگ.
- کار با رایانه در جغرافیا شامل رسم نمودار و جدول، ذخیره کردن تصاویر جغرافیایی، جمع‌آوری اطلاعات به کمک سایت‌های جغرافیایی و...
- چگونگی بازدید علمی جغرافیایی (گردش‌های علمی)، روش مصاحبه، گردآوری اطلاعات، فرضیه‌سازی و نتیجه‌گیری.
- مهارت حل مسئله شامل حل مسائل مربوط به مقیاس نقشه، محاسبه آبدهی رود (دبی)، محاسبه سال نوری، و محاسبه مختصات جغرافیا.
- مهارت‌های جهت‌یابی، قبله‌یابی، جهت‌یابی در شب، و جهت‌یابی به کمک ساعت.
- بدیهی است مؤلفان محترم می‌توانند در این زمینه شیوه‌های انجام فعالیت‌های پیشنهاد شده را به صورت آموزشی، واضح و رسا تشریح کنند و از تجربیات معلمان علاقه‌مند و دلسوز در این زمینه‌ها نیز یاری بخواهند

باسمه تعالی



دانشگاه تهران
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
دفتر اسناد و کتابخانه ملی

دبیرخانه سامان بخشی کتابهای آموزشی
کتابنامه رشد

تاریخ:
شماره:
کد:

فرم ارزشیابی کتابهای آموزشی (دوره راهنمایی) کتابهای دانش افزایی دانش آموزان در حوزه جغرافیا در دوره آموزش عمومی

همکار گرامی سرکار خانم / جناب آقای
خواهشمند است کتاب ضمیمه را مطالعه و این فرم را کامل فرمایید. لطفاً در جدول شاخص ها در
مقابل هر شاخص، عدد مورد نظر خود را بنویسید و در صورت لزوم دلایل خود را با اشاره به محتوا
و صفحه کتاب مرقوم فرمایید.

نام کتاب:
موضوع:
نام نویسنده / مترجم:
ناشر:
تاریخ انتشار:

الف - مشخصات کتاب

لطفاً مخاطبان کتاب را مشخص فرمایید:

- ۱- دانش آموزان دوره آموزش راهنمایی تحصیلی پایه: اول دوم سوم
۲- مخاطبان دیگر (آن ها را نام ببرید):

ب - شاخص های عمومی

| ردیف | شاخص های عمومی | حداکثر امتیاز | نمره اخذ شده | اشکالات و پیشنهادهای |
|------|---|---------------|--------------|----------------------|
| ۱ | از بعد فیزیکی، ظاهری و ساختار | | | |
| ۱/۱ | جذابیت ظاهری طرح روی جلد و ارتباط آن با محتوای کتاب | ۳ | | |
| ۱/۲ | عنوان مناسب و گیرا | ۲ | | |
| ۱/۳ | تناسب سن مخاطب با حجم و قطع و استحکام صحافی کتاب | ۲ | | |
| ۱/۴ | کیفیت کاغذ به کار رفته برای جلد و متن کتاب | ۳ | | |
| ۱/۵ | کیفیت صفحه آرای و زیباسازی متن و میزان سفیدخوانی و اثر آن‌ها بر یادگیری | ۲ | | |
| ۱/۶ | اندازه حروف متن، عنوان‌ها و شیوه معرفی واژه‌های جدید و متناسب با مخاطب | ۲ | | |
| ۱/۷ | عنوان‌بندی‌ها و نمادگذاری‌های آسان‌کننده یادگیری در متن | ۲ | | |
| ۱/۸ | توجه به شناسنامه کتاب و فهرست‌های موضوعی، واژگان و منابع | ۳ | | |
| ۲ | انتخاب محتوا و شیوه سازماندهی آن | | | |
| ۲/۱ | ارتباط با اهداف برنامه | ۵ | | |
| ۲/۲ | ارتباط با نیازها و ویژگی‌های مخاطب | ۵ | | |
| ۲/۳ | ارتباط با نیازهای جامعه | ۴ | | |
| ۲/۴ | کاربرد در زندگی | ۴ | | |
| ۲/۵ | اعتبار علمی و به روز بودن محتوا | ۴ | | |
| ۲/۶ | گسترش مرزهای علم | ۴ | | |
| ۲/۷ | توجه به ارزش‌های فرهنگی و تربیتی | ۴ | | |
| ۲/۸ | سیر منطقی و انسجام مطالب ارائه شده | ۴ | | |
| ۲/۹ | سازماندهی محتوا از ساده به مشکل | ۴ | | |
| ۲/۱۰ | تناسب محتوا با رشد فنی فراگیر | ۴ | | |

| | | | کیفیت تصاویر | ۳ |
|--|--|-----|---|-----|
| | | ۳ | ارتباط با متن | ۳/۱ |
| | | ۳ | جذابیت ظاهری و برانگیزانندگی | ۳/۲ |
| | | ۳ | رعایت مسائل ارزشی و فرهنگی | ۳/۳ |
| | | ۳ | تنوع در تصاویر | ۳/۴ |
| | | ۳ | توجه به تفاوت جنسیت‌ها در انتخاب تصاویر | ۳/۵ |
| | | | شیوه‌های ارائه محتوا | ۴ |
| | | ۴ | استفاده از زبان ساده و قابل فهم با توجه به ویژگی‌های فراگیر | ۴/۱ |
| | | ۴ | درگیر کردن حواس فراگیر در فرایند یادگیری | ۴/۲ |
| | | ۴ | توجه به فعالیت‌های متفاوت ذهنی | ۴/۳ |
| | | ۴ | استفاده از علامت‌های دستوری و اصول نگارش زبان فارسی | ۴/۴ |
| | | ۴ | تنوع در روش‌های ارائه محتوا | ۴/۵ |
| | | ۴ | توجه به پرورش مهارت‌های فرایندی و کاوشگری | ۴/۶ |
| | | ۱۰۰ | جمع امتیاز | |

ج - شاخص‌های اختصاصی

| اشکالات و پیشنهادهای | نمره اخذ شده | حداکثر امتیاز | شاخص‌ها | ردیف |
|----------------------|--------------|---------------|--|------|
| | | ۱۰ | ارائه اطلاعات نوین جغرافیایی | ۱ |
| | | ۱۰ | ارائه اطلاعات با روش‌های تازه و جذاب | ۲ |
| | | ۱۰ | ارائه مهارت‌های نوین جغرافیایی و تمرین‌های قابل اجرا در کلاس یا گنجاندن در برنامه درسی | ۳ |
| | | ۸ | ارائه یافته‌های جدید روش تدریس با ذکر نمونه‌های تطبیقی | ۴ |
| | | ۸ | ارائه یافته‌های جدید روشی در برنامه‌ریزی درسی با ذکر نمونه‌های تطبیقی | ۵ |

| | | | | |
|--|--|-----|---|----|
| | | ۱۰ | ارائۀ مهارت‌ها و تمرین‌های منطقی، قابل اجرا و قابل انطباق در کلاس یا برنامهٔ درسی | ۶ |
| | | ۸ | توجه به افزایش توانمندی‌های معلمان برای طراحی فعالیت‌های کلاسی دانش‌آموزان | ۷ |
| | | ۸ | رعایت درهم‌تنیدگی مباحث با مسائل جامعهٔ امروز، زندگی روزمرهٔ دانش‌آموزان و فناوری روز | ۸ |
| | | ۱۰ | تشریح برنامه‌های درسی جغرافیایی برای معلمان و تفسیر و تبیین آن‌ها | ۹ |
| | | ۱۰ | برقراری ارتباط با نیازهای حرفه‌ای معلمان جغرافیا و برنامه‌ریزان درسی | ۱۰ |
| | | ۸ | رعایت مناسب بودن سازمان‌دهی محتوای کتاب | ۱۱ |
| | | ۱۰۰ | جمع | |

ادامه... ◀

۱- اگر در محتوای کتاب مواردی وجود دارد که درستی آن‌ها از نظر علمی مورد تردید است، نمونه‌هایی از آن ذکر شود.

۲- لطفاً هرگونه نظر یا پیشنهادی را که ذکر آن‌ها ضروری است، بنویسید.

نام و نام خانوادگی کارشناس ارزشیاب :
تاریخ و امضاء :

نام و نام خانوادگی کارشناس هماهنگی :
تاریخ و امضاء :

| | |
|--|------------------------|
| | امتیاز کسب شده |
| | امتیاز کسب شده به درصد |

| (یادآوری (سطح حمایت از کتاب‌های آموزشی مناسب و مرتبط با محتوای برنامه درسی | | |
|--|---|--|
| ۱. کتاب برگزیده (۱۰۰-۸۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه یک استاندارد) • دادن گواهی استاندارد به منظور چاپ در اثر • الصاق برچسب اثر برگزیده به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب | ۲. کتاب تقدیری (۸۰ - ۷۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه دو استاندارد) • الصاق برچسب اثر تقدیری به مدت سه سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب • معرفی در کتاب‌های درسی | ۳. کتاب مناسب (۷۰-۶۰ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه سه استاندارد) • الصاق برچسب اثر مناسب به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب |
| | | مجاز به ورود به جشنواره با توجه به سیاست‌های سازمان |

رتبه‌بندی کتاب‌های آموزشی با توجه به امتیاز کسب شده

| برگزیده | تقدیری | مناسب | نامناسب |
|---------------|--------------|--------------|-----------------|
| ۱۰۰ - ۸۱ درصد | ۸۰ - ۷۱ درصد | ۷۰ - ۶۰ درصد | کمتر از ۶۰ درصد |

باسمه‌تعالی



دبیر خانهٔ سامان بخشی کتاب‌های آموزشی
کتاب‌نامهٔ رشد

تاریخ:

شماره:

کد:

فرم ارزشیابی کتاب‌های آموزشی (دورهٔ راهنمایی) آموزش جغرافیا کتاب‌های دانش‌افزایی، مهارتی و روشی برای معلمان و کارشناسان در دورهٔ آموزش عمومی

همکار گرامی سرکار خانم / جناب آقای
خواهشمند است کتاب ضمیمه را مطالعه و این فرم را کامل فرمایید. لطفاً در جدول شاخص‌ها در
مقابل هر شاخص، عدد مورد نظر خود را بنویسید و در صورت لزوم دلایل خود را با اشاره به محتوا
و صفحهٔ کتاب مرقوم فرمایید.

نام کتاب:

موضوع:

نام نویسنده / مترجم:

ناشر:

تاریخ انتشار:

الف - مشخصات کتاب

لطفاً مخاطبان کتاب را مشخص فرمایید:

۱- دبیران دورهٔ راهنمایی تحصیلی:

۲- مخاطبان دیگر (آن‌ها را نام ببرید):

ب - شاخص‌های عمومی

| اشکالات و پیشنهادها | نمره اخذ شده | حداکثر امتیاز | شاخص‌های عمومی | ردیف |
|---------------------|--------------|---------------|--|------|
| | | | از بعد فیزیکی، ظاهری و ساختار | ۱ |
| | | ۳ | جذابیت ظاهری طرح روی جلد و ارتباط آن با محتوای کتاب | ۱/۱ |
| | | ۲ | عنوان مناسب و گیرا | ۱/۲ |
| | | ۲ | تناسب سن مخاطب با حجم و قطع و استحکام صحافی کتاب | ۱/۳ |
| | | ۳ | کیفیت کاغذ به کار رفته برای جلد و متن کتاب | ۱/۴ |
| | | ۲ | کیفیت صفحه‌آرایی و زیباسازی متن و میزان سفیدخوانی و اثر آن‌ها بر یادگیری | ۱/۵ |
| | | ۲ | اندازه حروف متن، عنوان‌ها و شیوه معرفی واژه‌های جدید و متناسب با مخاطب | ۱/۶ |
| | | ۲ | عنوان‌بندی‌ها و نمادگذاری‌های آسان‌کننده یادگیری در متن | ۱/۷ |
| | | ۳ | توجه به شناسنامه کتاب و فهرست‌های موضوعی، واژگان و منابع | ۱/۸ |
| | | | انتخاب محتوا و شیوه سازماندهی آن | ۲ |
| | | ۵ | ارتباط با اهداف برنامه | ۲/۱ |
| | | ۵ | ارتباط با نیازها و ویژگی‌های مخاطب | ۲/۲ |
| | | ۴ | ارتباط با نیازهای جامعه | ۲/۳ |
| | | ۴ | کاربرد در زندگی | ۲/۴ |
| | | ۴ | اعتبار علمی و به روز بودن محتوا | ۲/۵ |
| | | ۴ | گسترش مرزهای علم | ۲/۶ |
| | | ۴ | توجه به ارزش‌های فرهنگی و تربیتی | ۲/۷ |
| | | ۴ | سیر منطقی و انسجام مطالب ارائه شده | ۲/۸ |
| | | ۴ | سازماندهی محتوا از ساده به مشکل | ۲/۹ |
| | | ۴ | تناسب محتوا با رشد فنی فراگیر | ۲/۱۰ |

| ۳ | کیفیت تصاویر | | |
|-----|---|-----|--|
| ۳/۱ | ارتباط با متن | ۳ | |
| ۳/۲ | جذابیت ظاهری و برانگیزانندگی | ۳ | |
| ۳/۳ | رعایت مسائل ارزشی و فرهنگی | ۳ | |
| ۳/۴ | تنوع در تصاویر | ۳ | |
| ۳/۵ | توجه به تفاوت جنسیت‌ها در انتخاب تصاویر | ۳ | |
| ۴ | شیوه‌های ارائه محتوا | | |
| ۴/۱ | استفاده از زبان ساده و قابل فهم با توجه به ویژگی‌های فراگیر | ۴ | |
| ۴/۲ | درگیر کردن حواس فراگیر در فرایند یادگیری | ۴ | |
| ۴/۳ | توجه به فعالیت‌های متفاوت ذهنی | ۴ | |
| ۴/۴ | استفاده از علامت‌های دستوری و اصول نگارش زبان فارسی | ۴ | |
| ۴/۵ | تنوع در روش‌های ارائه محتوا | ۴ | |
| ۴/۶ | توجه به پرورش مهارت‌های فرایندی و کاوشگری | ۴ | |
| | جمع امتیاز | ۱۰۰ | |

ج - شاخص‌های اختصاصی

| ردیف | شاخص‌ها | حداکثر امتیاز | نمره اخذ شده | اشکالات و پیشنهادهای |
|------|--|---------------|--------------|----------------------|
| ۱ | ارائه اطلاعات نوین جغرافیایی | ۱۰ | | |
| ۲ | ارائه اطلاعات با روش‌های تازه و جذاب | ۱۰ | | |
| ۳ | ارائه مهارت‌های نوین جغرافیایی و تمرین‌های قابل اجرا در کلاس یا گنجاندن در برنامه درسی | ۱۰ | | |
| ۴ | ارائه یافته‌های جدید روش تدریس با ذکر نمونه‌های تطبیقی | ۸ | | |
| ۵ | ارائه یافته‌های جدید روشی در برنامه‌ریزی درسی با ذکر نمونه‌های تطبیقی | ۸ | | |

| | | | | |
|--|--|-----|---|----|
| | | ۱۰ | ارائه مهارت‌ها و تمرین‌های منطقی، قابل اجرا و قابل انطباق در کلاس یا برنامهٔ درسی | ۶ |
| | | ۸ | توجه به افزایش توانمندی‌های معلمان برای طراحی فعالیت‌های کلاسی دانش‌آموزان | ۷ |
| | | ۸ | رعایت درهم‌تنیدگی مباحث با مسائل جامعهٔ امروز، زندگی روزمرهٔ دانش‌آموزان و فناوری روز | ۸ |
| | | ۱۰ | تشریح برنامه‌های درسی جغرافیایی برای معلمان و تفسیر و تبیین آن‌ها | ۹ |
| | | ۱۰ | برقراری ارتباط با نیازهای حرفه‌ای معلمان جغرافیا و برنامه‌ریزان درسی | ۱۰ |
| | | ۸ | رعایت مناسب بودن سازمان‌دهی محتوای کتاب | ۱۱ |
| | | ۱۰۰ | جمع | |

ادامه... ◀

۱- اگر در محتوای کتاب مواردی وجود دارد که درستی آن‌ها از نظر علمی مورد تردید است، نمونه‌هایی از آن ذکر شود.

۲- لطفاً هر گونه نظر یا پیشنهادی را که ذکر آن‌ها ضروری است، بنویسید.

نام و نام خانوادگی کارشناس ارزشیاب:

تاریخ و امضاء:

نام و نام خانوادگی کارشناس هماهنگی:

تاریخ و امضاء:

| | |
|--|------------------------|
| | امتیاز کسب شده |
| | امتیاز کسب شده به درصد |

یادآوری (سطح حمایت از کتاب‌های آموزشی مناسب و مرتبط با محتوای برنامه درسی)

| | | |
|---|---|--|
| <p>۱. کتاب برگزیده (۱۰۰- ۸۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه یک استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • دادن گواهی استاندارد به منظور چاپ در اثر • الصاق برچسب اثر برگزیده به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب | <p>۲. کتاب تقدیری (۸۰- ۷۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه دو استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • الصاق برچسب اثر تقدیری به مدت سه سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب • معرفی در کتاب‌های درسی | <p>۳. کتاب مناسب (۷۰- ۶۰ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه سه استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • الصاق برچسب اثر مناسب به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب |
| <p>مجاز به ورود به جشنواره با توجه به سیاست‌های سازمان</p> | | |

رتبه‌بندی کتاب‌های آموزشی با توجه به امتیاز کسب شده

| نامناسب | مناسب | تقدیری | برگزیده |
|-----------------|--------------|--------------|---------------|
| کمتر از ۶۰ درصد | ۶۰ - ۷۰ درصد | ۷۱ - ۸۰ درصد | ۸۱ - ۱۰۰ درصد |

باسمه تعالی



سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

دبیرخانه سامان بخشی کتاب‌های آموزشی
کتاب‌نامه رشد

تاریخ:
شماره:
کد:

فرم ارزشیابی کتاب‌های آموزشی (دوره راهنمایی) کتاب‌های آموزشی جغرافیایی کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری برای دانش‌آموزان در دوره آموزش عمومی

همکار گرامی سرکار خانم / جناب آقای لطفاً در جدول شاخص‌ها در
خواهشمند است کتاب ضمیمه را مطالعه و این فرم را کامل فرمایید. لطفاً در جدول شاخص‌ها در
مقابل هر شاخص، عدد مورد نظر خود را بنویسید و در صورت لزوم دلایل خود را با اشاره به محتوا
و صفحه کتاب مرقوم فرمایید.

نام کتاب:
موضوع:
نام نویسنده / مترجم:
ناشر:
تاریخ انتشار:

الف - مشخصات کتاب

لطفاً مخاطبان کتاب را مشخص فرمایید:

- ۱- دانش‌آموزان دوره آموزش راهنمایی تحصیلی پایه: اول دوم سوم
۲- مخاطبان دیگر (آن‌ها را نام ببرید):

ب - شاخص های عمومی

| ردیف | شاخص های عمومی | حداکثر امتیاز | نمره اخذ شده | اشکالات و پیشنهادات |
|------|---|---------------|--------------|---------------------|
| ۱ | از بعد فیزیکی، ظاهری و ساختار | | | |
| ۱/۱ | جذابیت ظاهری طرح روی جلد و ارتباط آن با محتوای کتاب | ۳ | | |
| ۱/۲ | عنوان مناسب و گیرا | ۲ | | |
| ۱/۳ | تناسب سن مخاطب با حجم و قطع و استحکام صحافی کتاب | ۲ | | |
| ۱/۴ | کیفیت کاغذ به کار رفته برای جلد و متن کتاب | ۳ | | |
| ۱/۵ | کیفیت صفحه آرای و زیباسازی متن و میزان سفیدخوانی و اثر آن‌ها بر یادگیری | ۲ | | |
| ۱/۶ | اندازه حروف متن، عنوان‌ها و شیوه معرفی واژه‌های جدید و متناسب با مخاطب | ۲ | | |
| ۱/۷ | عنوان‌بندی‌ها و نمادگذاری‌های آسان‌کننده یادگیری در متن | ۲ | | |
| ۱/۸ | توجه به شناسنامه کتاب و فهرست‌های موضوعی، واژگان و منابع | ۳ | | |
| ۲ | انتخاب محتوا و شیوه سازماندهی آن | | | |
| ۲/۱ | ارتباط با اهداف برنامه | ۵ | | |
| ۲/۲ | ارتباط با نیازها و ویژگی‌های مخاطب | ۵ | | |
| ۲/۳ | ارتباط با نیازهای جامعه | ۴ | | |
| ۲/۴ | کاربرد در زندگی | ۴ | | |
| ۲/۵ | اعتبار علمی و به روز بودن محتوا | ۴ | | |
| ۲/۶ | گسترش مرزهای علم | ۴ | | |
| ۲/۷ | توجه به ارزش‌های فرهنگی و تربیتی | ۴ | | |
| ۲/۸ | سیر منطقی و انسجام مطالب ارائه شده | ۴ | | |
| ۲/۹ | سازماندهی محتوا از ساده به مشکل | ۴ | | |
| ۲/۱۰ | تناسب محتوا با رشد فنی فراگیر | ۴ | | |

| | | | کیفیت تصاویر | ۳ |
|--|--|-----|---|-----|
| | | ۳ | ارتباط با متن | ۳/۱ |
| | | ۳ | جذابیت ظاهری و برانگیزانندگی | ۳/۲ |
| | | ۳ | رعایت مسائل ارزشی و فرهنگی | ۳/۳ |
| | | ۳ | تنوع در تصاویر | ۳/۴ |
| | | ۳ | توجه به تفاوت جنسیت‌ها در انتخاب تصاویر | ۳/۵ |
| | | | شیوه‌های ارائه محتوا | ۴ |
| | | ۴ | استفاده از زبان ساده و قابل فهم با توجه به ویژگی‌های فراگیر | ۴/۱ |
| | | ۴ | درگیر کردن حواس فراگیر در فرایند یادگیری | ۴/۲ |
| | | ۴ | توجه به فعالیت‌های متفاوت ذهنی | ۴/۳ |
| | | ۴ | استفاده از علامت‌های دستوری و اصول نگارش زبان فارسی | ۴/۴ |
| | | ۴ | تنوع در روش‌های ارائه محتوا | ۴/۵ |
| | | ۴ | توجه به پرورش مهارت‌های فرایندی و کاوشگری | ۴/۶ |
| | | ۱۰۰ | جمع امتیاز | |

ج - شاخص‌های اختصاصی

| ردیف | شاخص‌ها | حداکثر امتیاز | نمره اخذ شده | انشکالات و پیشنهادهای |
|------|---|---------------|--------------|-----------------------|
| ۱ | فراهم کردن فرصت شکوفایی استعدادها دانش‌آموزان در مهارت‌های جغرافیایی | ۱۰ | | |
| ۲ | فراهم آوردن فرصت کاربرد یافته‌های علم جغرافیا در زندگی روزمره و مسائل اجتماعی روز | ۱۰ | | |
| ۳ | تعمیق آموخته‌های دانش‌آموزان در ارتباط با مطالب کتاب‌های درسی و برنامه درسی | ۱۰ | | |
| ۴ | پرورش مهارت‌های جغرافیایی مرتبط با کتاب درسی و دانش جغرافیا | ۱۰ | | |
| ۵ | ایجاد زمینه برای استحکام و استمرار فرایند یادگیری دانش‌آموزان | ۱۰ | | |
| ۶ | پرهیز از افزایش حجم کتاب درسی | ۸ | | |
| ۷ | تنوع در ارائه فعالیت‌های یادگیری و مهارت‌های جغرافیایی برای کتاب‌های درسی | ۱۰ | | |
| ۸ | ایجاد زمینه پرورش مهارت‌های اجتماعی در دانش‌آموزان از طریق کارهای گروهی | ۸ | | |
| ۹ | بسط فعالیت‌های علمی دانش‌آموزان در محیط جغرافیایی محل زندگی | ۸ | | |
| ۱۰ | کوشش برای افزایش توجه مخاطبان به شناخت و حفاظت محیط‌زیست از طریق فعالیت‌های سازماندهی شده | ۸ | | |
| ۱۱ | رعایت مناسب بودن سازمان‌دهی محتوای کتاب | ۸ | | |
| | جمع | ۱۰۰ | | |

ادامه... ←

۱- اگر در محتوای کتاب مواردی وجود دارد که درستی آن‌ها از نظر علمی مورد تردید است، نمونه‌هایی از آن ذکر شود.

۲- لطفاً هرگونه نظر یا پیشنهادی را که ذکر آن‌ها ضروری است، بنویسید.

نام و نام خانوادگی کارشناس ارزشیاب :
تاریخ و امضاء :

نام و نام خانوادگی کارشناس هماهنگی :
تاریخ و امضاء :

| | |
|--|------------------------|
| | امتیاز کسب شده |
| | امتیاز کسب شده به درصد |

| یادآوری (سطح حمایت از کتاب‌های آموزشی مناسب و مرتبط با محتوای برنامه درسی) | | |
|--|--|---|
| <p>۱. کتاب برگزیده (۱۰۰-۸۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه یک استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • دادن گواهی استاندارد به منظور چاپ در اثر • الصاق برچسب اثر برگزیده به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب | <p>۲. کتاب تقدیری (۸۰-۷۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه دو استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • الصاق برچسب اثر تقدیری به مدت سه سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب • معرفی در کتاب‌های درسی | <p>۳. کتاب مناسب (۷۰-۶۰ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه سه استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • الصاق برچسب اثر مناسب به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب |
| | | مجاز به ورود به جشنواره با توجه به سیاست‌های سازمان |

رتبه‌بندی کتاب‌های آموزشی با توجه به امتیاز کسب شده

| برگزیده | تقدیری | مناسب | نامناسب |
|---------------|--------------|--------------|-----------------|
| ۱۰۰ - ۸۱ درصد | ۸۰ - ۷۱ درصد | ۷۰ - ۶۰ درصد | کمتر از ۶۰ درصد |

باسمه تعالی



تاریخ:

شماره:

کد:

دبیر خانه سامان بخشی کتاب‌های آموزشی
کتاب نامه رشد

فرم ارزشیابی کتاب‌های آموزشی (دوره راهنمایی) کتاب‌های آموزشی جغرافیایی کتاب‌های تمرین به منظور تقویت و آموزش جبرانی یادگیری دانش آموزان در دوره آموزش عمومی

همکار گرامی سرکار خانم / جناب آقای
خواهشمند است کتاب ضمیمه را مطالعه و این فرم را کامل فرمایید. لطفاً در جدول شاخص‌ها در
مقابل هر شاخص، عدد مورد نظر خود را بنویسید و در صورت لزوم دلایل خود را با اشاره به محتوا
و صفحه کتاب مرقوم فرمایید.

نام کتاب:

موضوع:

نام نویسنده / مترجم:

ناشر:

تاریخ انتشار:

الف - مشخصات کتاب

• لطفاً مخاطبان کتاب را مشخص فرمایید:

- ۱- دانش آموزان دوره آموزش راهنمایی تحصیلی پایه: اول دوم سوم
- ۲- مخاطبان دیگر (آن‌ها را نام ببرید):

ب - شاخص‌های عمومی

| اشکالات و پیشنهادهای | نمره اخذ شده | حداکثر امتیاز | شاخص‌های عمومی | ردیف |
|----------------------|--------------|---------------|--|----------|
| | | | از بعد فیزیکی، ظاهری و ساختار | ۱ |
| | | ۳ | جذابیت ظاهری طرح روی جلد و ارتباط آن با محتوای کتاب | ۱/۱ |
| | | ۲ | عنوان مناسب و گیرا | ۱/۲ |
| | | ۲ | تناسب سن مخاطب با حجم و قطع و استحکام صحافی کتاب | ۱/۳ |
| | | ۳ | کیفیت کاغذ به کار رفته برای جلد و متن کتاب | ۱/۴ |
| | | ۲ | کیفیت صفحه‌آرایی و زیباسازی متن و میزان سفیدخوانی و اثر آن‌ها بر یادگیری | ۱/۵ |
| | | ۲ | اندازه حروف متن، عنوان‌ها و شیوه معرفی واژه‌های جدید و متناسب با مخاطب | ۱/۶ |
| | | ۲ | عنوان بندی‌ها و نمادگذاری‌های آسان‌کننده یادگیری در متن | ۱/۷ |
| | | ۳ | توجه به شناسنامه کتاب و فهرست‌های موضوعی، واژگان و منابع | ۱/۸ |
| | | | انتخاب محتوا و شیوه سازماندهی آن | ۲ |
| | | ۵ | ارتباط با اهداف برنامه | ۲/۱ |
| | | ۵ | ارتباط با نیازها و ویژگی‌های مخاطب | ۲/۲ |
| | | ۴ | ارتباط با نیازهای جامعه | ۲/۳ |
| | | ۴ | کاربرد در زندگی | ۲/۴ |
| | | ۴ | اعتبار علمی و به روز بودن محتوا | ۲/۵ |
| | | ۴ | گسترش مرزهای علم | ۲/۶ |
| | | ۴ | توجه به ارزش‌های فرهنگی و تربیتی | ۲/۷ |
| | | ۴ | سیر منطقی و انسجام مطالب ارائه شده | ۲/۸ |
| | | ۴ | سازماندهی محتوا از ساده به مشکل | ۲/۹ |
| | | ۴ | تناسب محتوا با رشد فنی فراگیر | ۲/۱۰ |

| | | | کیفیت تصاویر | ۳ |
|--|--|-----|---|-----|
| | | ۳ | ارتباط با متن | ۳/۱ |
| | | ۳ | جذابیت ظاهری و برانگیزانندگی | ۳/۲ |
| | | ۳ | رعایت مسائل ارزشی و فرهنگی | ۳/۳ |
| | | ۳ | تنوع در تصاویر | ۳/۴ |
| | | ۳ | توجه به تفاوت جنسیت‌ها در انتخاب تصاویر | ۳/۵ |
| | | | شیوه‌های ارائه محتوا | ۴ |
| | | ۴ | استفاده از زبان ساده و قابل فهم با توجه به ویژگی‌های فراگیر | ۴/۱ |
| | | ۴ | درگیر کردن حواس فراگیر در فرایند یادگیری | ۴/۲ |
| | | ۴ | توجه به فعالیت‌های متفاوت ذهنی | ۴/۳ |
| | | ۴ | استفاده از علامت‌های دستوری و اصول نگارش زبان فارسی | ۴/۴ |
| | | ۴ | تنوع در روش‌های ارائه محتوا | ۴/۵ |
| | | ۴ | توجه به پرورش مهارت‌های فرایندی و کاوشگری | ۴/۶ |
| | | ۱۰۰ | جمع امتیاز | |

ج - شاخص‌های اختصاصی

| اشکالات و پیشنهادهای | نمره اخذ شده | حداکثر امتیاز | شاخص‌ها | ردیف |
|----------------------|--------------|---------------|--|------|
| | | ۱۰ | بسط درس‌های مطرح شده در کتاب درسی | ۱ |
| | | ۱۰ | تذکر نکته‌های ارزشمند آموزشی در کتاب درسی | ۲ |
| | | ۱۰ | طبقه‌بندی اطلاعات، مهارت‌ها و ارزش‌های موجود در کتاب درسی به منظور تسریع یادگیری | ۳ |
| | | ۱۰ | جلوگیری از ارائه تمرین‌های تکراری و بی‌مورد و پاس‌گویی به تمرین‌های مندرج در کتاب به شکل منطقی | ۴ |
| | | ۱۰ | نوآوری در ارائه فعالیت‌ها و تمرین‌های جدید، به منظور جبران کمبود احتمالی کتاب درسی | ۵ |
| | | ۱۰ | بهره‌گیری از نمودارها، نقشه‌ها و تصویرهای جدید جغرافیایی، برای انتقال مؤثر مطالب | ۶ |
| | | ۸ | ارائه الگوهای استاندارد ارزشیابی | ۷ |
| | | ۸ | بهره‌گیری از ویژگی‌های کتاب‌های کار و فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان | ۸ |
| | | ۸ | ارزش‌گذاری بر یادگیری، به جای موفقیت آنی در ارزشیابی | ۹ |
| | | ۸ | پرورش خلاقیت در دانش‌آموزان، از طریق الگوهای یادگیری و تعامل با آنان | ۱۰ |
| | | ۸ | سازمان‌دهی محتوای کتاب مناسب است | ۱۱ |
| | | | ۱۰۰ | جمع |

۱- اگر در محتوای کتاب مواردی وجود دارد که درستی آن‌ها از نظر علمی مورد تردید است، نمونه‌هایی از آن ذکر شود.

۲- لطفاً هرگونه نظر یا پیشنهادی را که ذکر آن‌ها ضروری است، بنویسید.

نام و نام خانوادگی کارشناس ارزشیابی:
تاریخ و امضاء:

نام و نام خانوادگی کارشناس هماهنگی:
تاریخ و امضاء:

| | |
|------------------------|--|
| امتیاز کسب شده | |
| امتیاز کسب شده به درصد | |

(یادآوری) سطح حمایت از کتاب‌های آموزشی مناسب و مرتبط با محتوای برنامه درسی

| | | |
|--|--|---|
| <p>۱. کتاب برگزیده (۱۰۰-۸۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه یک استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • دادن گواهی استاندارد به منظور چاپ در اثر • الصاق برچسب اثر برگزیده به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب | <p>۲. کتاب تقدیری (۸۰ - ۷۱ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه دو استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • الصاق برچسب اثر تقدیری به مدت سه سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب • معرفی در کتاب‌های درسی | <p>۳. کتاب مناسب (۷۰-۶۰ درصد امتیاز کسب شده، نشان درجه سه استاندارد)</p> <ul style="list-style-type: none"> • الصاق برچسب اثر مناسب به مدت پنج سال • معرفی در کتاب‌نامه‌های رشد • معرفی در سایت سامان کتاب |
| <p>مجاز به ورود به جشنواره با توجه به سیاست‌های سازمان</p> | | |

رتبه‌بندی کتاب‌های آموزشی با توجه به امتیاز کسب شده

| برگزیده | تقدیری | مناسب | نامناسب |
|---------------|--------------|--------------|-----------------|
| ۱۰۰ - ۸۱ درصد | ۸۰ - ۷۱ درصد | ۷۰ - ۶۰ درصد | کمتر از ۶۰ درصد |